

Elkaar weten te vinden en samen optrekken

Dat we elkaar hard nodig hebben is de conclusie uit een tweejarig onderzoeksproject met gebiedsgericht werken in Zeeland over klimaatverandering en zeespiegelstijging. Onder begeleiding van de KennisCommunity Oosterschelde (KCO) zijn twee gebiedscoalities opgezet voor dit project. Een in de kustzone tussen Zierikzee-Bruinisse en een tweede zeewaarts voor de kust van Schouwen-Duiveland (De Banjaard). In dit praktijkonderzoek is gekozen voor een gebiedsgerichte bottom-up aanpak waarbij het in gesprek komen met gebiedseigenaren over de invloed van klimaatverandering en zeespiegelstijging veel verbinding en kansen opleverde.

Dit gebiedsproces is gericht op wat er nu al van deze veranderingen waar te nemen is en wat de invloed op langere termijn kan zijn. Levert dat problemen op en zo ja, wat zouden maatregelen kunnen zijn? Het onderzoek naar dynamische dijkzones, vitaal polder- en krekenlandschap, slikken en schorren en rijke platen, levert hiervoor concrete resultaten op die op 20 maart 2024 in Burghsluis zijn gepresenteerd.

Effect zeespiegelstijging gaat over veel meer dan veiligheid en dijken

Zeespiegelstijging heeft invloed op het buitenwater, de Oosterschelde én de polder. Voor deze onderling verbonden landschappen is op twee plekken nagegaan hoe de effecten van zeespiegelstijging zullen doorwerken. De buitendijks gelegen slikken zullen bijvoorbeeld versneld eroderen en verdrinken met grote gevolgen van de natuurwaarden in het gebied. De polders krijgen meer last van verzilting en de dijken zullen moeten worden versterkt. Dit zal ook gevolgen hebben voor de leefbaarheid, recreatie en cultuurhistorie in het gebied. Juist door op tijd te beginnen met aanpassen aan zeespiegelstijging kunnen we zorgen dat de zeespiegelstijging niet alleen een gevaar voor de veiligheid is maar kansen biedt voor het vergroten van de leefbaarheid van het hele gebied.

Niemand overziet alles, ieder levert een deel van de puzzel

Uit de gesprekken kwam steeds naar voren dat veel uitdagingen en knelpunten in het gebied met elkaar samenhangen. Maar niemand overziet alles en ieder beschikt slechts over een deel van de kennis of heeft niet de beslissingsbevoegdheid die nodig is voor oplossingen. Ieder levert een deel van de puzzel. Zo weten de mensen bij het waterschap alles over dijken en waterveiligheid. Beheerders van natuurgebieden weten wat vogels en planten nodig hebben. Ondernemers in de recreatiesector zien trends als het gaat om erfgoed en beleving. Akkerbouwers kennen als geen ander de uitdagingen als het gaat over marktvaart droogte en verzilting. En experts van bijvoorbeeld het KNMI en Deltares hebben kennis van toekomstscenario's voor de Nederlandse delta en kunnen meer inzicht geven over wat dat voor de leefbaarheid van deelgebieden kan gaan betekenen.

Door uit te zoomen komen nieuwe oplossingen in beeld

Kortom, om als mede-eigenaar in een gebied een goed beeld te krijgen van wat de invloed is van klimaatverandering op jouw belang, jouw land of bedrijf perceel, heb je de kijk van je burens nodig. Dat geldt ook voor het vinden van oplossingen. Op de eigen postzegel zijn meestal beperkte mogelijkheden, maar door samen te werken, kom je erachter waar de energie zit en komen andere oplossingen in beeld. Dan ontstaat de mogelijkheid om elkaar te helpen en slimmer te werken. Slimme combinaties kunnen een gebied inspireren en meerdere doelen tegelijk binnen bereik brengen. Zo kunnen voorroevers van toegevoegde waarde zijn voor de waterveiligheid van dijken, kunnen zandbanken voor de kust remmend werken voor opstuwend water bij stormen, kan een stuifdijk of strandwal in de Voordelta zorgen voor multifunctioneel bruikbare lagunevorming daarachter, kunnen we akkerbouwers met hun percelen achter de dijk helpen met kennis over de historische bodemopbouw en zoute druk op zoetwaterbellen en is er ook de roep vanuit campingondernemers voor behoud van de schorren omdat gasten juist daar al fietsend van genieten.

Wat bindt is de leefbaarheid in een gebied, voor mens én natuur

Uit de samenwerking met de gebiedscoalities is ook gebleken dat iedereen in het gebied zich bovenal zorgen maakt over de leefbaarheid voor mensen en natuur, nu en in de toekomst! In samenhang met klimaatverandering en zeespiegelstijging zijn er zorgen over de leefbaarheid van het gebied, de toekomst van het bedrijf en de achteruitgang van het landschap. Wanneer gevraagd wordt naar wat je belangrijk vindt, komen deze uitdagingen op tafel. Door daarnaar te luisteren en het te verbinden met bijvoorbeeld een probleem zoals toenemende droogte, gaan mensen de samenhang zien. Dan komt er energie om gezamenlijk oplossingen te bedenken en daaraan te werken. Zo zijn er in samenwerking met de recreatiesector voorstellen ontwikkeld voor een wandelroute om gasten te informeren over zeespiegelstijging en zoet en zout.

Ruimte om te experimenteren en te beproeven

Tot slot kan geconcludeerd worden dat er een grote behoefte is niet alleen onderzoeken te doen en rapporten te produceren, maar om te experimenteren, pilots te houden, dingen nu te dóen en daar gezamenlijk ook weer van te leren. Het gebied wil de ideeën in de praktijk beproeven. Niet afwachten maar aan de slag gaan, en stappen zetten naar een meer klimaatbestendige toekomst.

Het tweejarige project heeft door met betrokkenen uit de gebieden in gesprek te gaan over de uitdagingen en kansen en leerlingen en studenten onderzoek te laten verrichten, allerlei waardevolle ideeën opgeleverd. Voorbeelden zijn de dijk als proeflocatie voor natuurlijke dijkversterkingsmaterialen, ideeën voor het verbeteren van de beleving van het krekengebied, het nieuwe deltawerken (project 'Eten tegen de zandhonger' van Adriaanse en Van der Wiel), de creatie van experimenteerzones voor plantaardige en mariene biobouwers en duinvorming.

De ideeën die op brede steun kunnen rekenen worden uitgewerkt in concrete pilots en experimenten die in de aankomende jaren worden gerealiseerd. In het traject van uitwerking en realisatie leren betrokken partijen veel van elkaar en over elkaar!

Door de brede betrokkenheid van veel partijen en vooral jongeren ligt hier de mogelijkheid te ondervinden wat werkt en dit ook door te voeren. Door te weten wat er speelt, waar de energie zit en wat er past bij de identiteit van het gebied en de mensen die er wonen en werken, kunnen we bestuurlijk en beleidsmatig opgaven koppelen en verbreden. Oplossingen kunnen elkaar zo gaan versterken. Hiervoor hebben we elkaar hard nodig en laten we voor dit gebied samen de schouders eronder zetten.

Meer informatie

De Kennis Community Oosterschelde (KCO) is een onafhankelijk platform waar mensen zich inzetten voor een gezonde toekomst van de Oosterschelde. De KCO zoekt weer antwoord op de vraag uit 1965 van de bioloog Bram Drinkwaard: 'Geeft ons geen Oosterscheldedam, maar wat dan...?' Deze vraag werd in 2018 weer actueel toen bekend werd dat de Oosterscheldekering ontworpen is voor slechts 40 cm zeespiegelstijging en we verwachten 100 cm aan het eind van de eeuw. Gelukkig hebben we nog ruim een generatie de tijd om oplossingen te vinden. Binnen de community vinden en inspireren ze elkaar. Ook begeleiden zij hierbij studenten en technasium leerlingen.

Vraagstukken zijn de toekomstige waterveiligheid, aquacultuur, de toenemende verzilting van landbouwgrond en de dreigende verdwijning van slikken en schorren. De toekomst van de Oosterschelde hangt af van hoe we met deze uitdagingen omgaan.

De KennisCommunity Oosterschelde (KCO) maakt zich sterk voor de toekomst en brengt in het project Klimaat Adaptieve Waterkerende Landschappen, bewoners, gebruikers, leerlingen, studenten en gebiedseigenaren in deelgebieden aan de randen van de Oosterschelde in gebiedscoalities samen. Allen die de afgelopen twee jaar hierin hebben deelgenomen, is veel dank verschuldigd!

+++++

Het project is mogelijk gemaakt dankzij medewerking *en* financiële bijdragen van de Gemeente Schouwen-Duiveland, Rijkswaterstaat Zee & Delta, Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, Wereld Natuur Fonds Nederland en Zuidwestelijke Delta. Het project is een concreet voorbeeld van uitwerking van de handelingsperspectieven zoals gesteld in de Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050. Ook maakt het onderdeel uit van de Icoongroep Waterkerende Landschappen in het kader van het Vlaams-Nederlandse samenwerkingsplatform Deltavraagstukken.

Voor een vitale en klimaatrobuuste toekomst is kennisdelen en samenwerken in gezamenlijk projecten die bijdragen aan oplossingen voor de veranderende omstandigheden cruciaal. Zie ook: <https://livinglabschouwen-duiveland.nl/nieuws/gebiedscoalitie-zierikzee-bruinisse-actief-voor-leefbaarheid-en-gezonde-leefomgeving>

Project: klimaat adaptieve waterkerende Landschappen – 2022-2023
KennisCommunity Oosterschelde, www.onzeoosterschelde.nl
Zie ook: <http://www.sharedconcepts.nl/>

Contactpersoon: Philip Drontmann- 0651380641

=====